

Til lovforslag nr. L 53. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 16. marts 1989

Betænkning

over

Forslag til lov om uddannelse af husholdningslærere

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Nogle af disse spørgsmål og ministerens besvarelse heraf er optrykt som bilag til denne betænkning.

Udvalget har endvidere modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser fra:

Ankerhus Seminarium,
DSR, Ankerhus Seminarium,
ERFA-gruppen, ved Anne Mette Navne,
Foreningen af Vaskeri- og Rengøringsledere,
Husholdningslærerforeningen og
Suhr's Seminarium.

Der er af undervisnings- og forskningsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisnings- og forskningsministeren stillede ændringsforslag.

Flertallet lægger vægt på, at uddannelsen til ernærings- og husholdningsøkonom skal være en selvstændig, mellemlang videregående uddannelse rettet mod de arbejdsområder, der hidtil har været varetaget af husholdningslærere, og med særlig vægt på beskæftigelse på det private arbejdsmarked.

Flertallet har over for ministeren givet udtryk for, at der ikke helt er overensstemmelse mel-

lem besvarelsene af spørgsmålene vedrørende bachelorbegrebet i henholdsvis L 138 (Folketingsåret 1987-88, 1. samling) og det foreliggende lovforslag. Hertil har ministeren svaret, at der, efter at lovforslaget blev fremsat første gang, er sket en nøjere afklaring af brugen af bachelorsystemet. Bachelorsystemet skal først og fremmest være en vej til at nedbryde de lange, ubrudte uddannelsesforløb på kandidatstudierne. Ministeren har dog ikke noget imod, at mellemlange videregående uddannelser sammenligner sig med bachelorniveauet (og det vil også være muligt at anvende BA-titlen i udlandet), men han er ikke indstillet på et system, hvor mellemlange uddannelser generelt giver adgang til en kandidatuddannelse. Ministeren har pointeret, at bachelorbetegnelsen skal forbeholdes de mellemuddannelser, der giver kompetence til at gennemføre en overbygningsuddannelse til en kandidatgrad på 2 år.

Derimod vil der naturligvis kunne godskrives dele (gives merit) af uddannelsen i et længelevende uddannelsesforløb. Omfanget af meritoverførsel er afhængig af den uddannelse, der er søgt ind på. Der kan ikke i denne lov fastsættes regler herfor, da det er den »modtagende« uddannelsesinstitution, der bedømmer, hvor meget der kan gives merit for.

Flertallet ønsker sammenhæng i uddannelsesplanlægningen på ernæringsområdet. Hvad angår det planlagte analysearbejde af behovet for uddannelse inden for human ernæring og dennes institutionsmæssige placering, har mi-

nisteren tilkendegivet, at det samtidig vil blive undersøgt, hvordan ernærings- og husholdningsøkonomernes behov for videreuddannelse til en kandidatgrad kan blive imødekommet.

Ministeren har endelig pointeret, at det ikke er hans agt, at studieordningen som anført i bemærkningerne til § 2, stk. 4, skal indsendes til godkendelse i ministeriet. Indsendelsen tager alene sigte på en legalitetskontrol. Denne ændring skal ses på baggrund af bestemmelserne i §§ 9 og 10 om bestyrelsernes sammensætning og kompetence sammenholdt med afbureaukratiseringsbestræbelserne.

Flertallet kan ikke støtte de af mindretallet (S og SF) stillede ændringsforslag, men har dog følgende bemærkninger til disse.

Med hensyn til repræsentation af studerende og ansatte i bestyrelsen har det ikke været hensigten at give en sådan repræsentation, men lærernes og de studerende indflydelse på seminariets forhold vil naturligt komme frem i samarbejdet mellem rektor og seminarierådet. Lovforslaget udelukker dog ikke repræsentation af disse grupper i bestyrelsen. Med hensyn til lærerråd og studerendes råd henviser flertallet til, at det allerede af lovforslagets bemærkninger fremgår, at sådanne råd til enhver tid kan oprettes.

Et *mindretal* (Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede og tiltrådte ændringsforslag.

Der er efter mindretallets opfattelse behov for en tilpasning af husholdningslæreruddannelsen til den aktuelle samfundsudvikling, ikke mindst den stigende opmærksomhed over for sammenhængen mellem ernæring og sundhed.

Uddannelsesudvalget har ved besøg af deputationer fået kendskab til husholdningslærernes indsats på produktionsområdet, hvilket mindretallet anser for meget væsentligt i relation til den vedtagne ernæringspolitik.

Mindretallet har stillet ernæringsforslag, der sikrer sammenhæng mellem revisionen af husholdningslæreruddannelsen og mulighederne for efteruddannelse og videreuddannelse for denne gruppe. Det findes afgørende vigtigt, at

der knyttes en reel mulighed for efteruddannelse til uddannelsen, der tager udgangspunkt i sammenhængen med ernæringspolitikken og de nye arbejdsopgaver, som ernærings- og husholdningsøkonomerne vil blive stillet over for.

Som bilag til denne betænkning er optrykt ministerens besvarelser af udvalgets spørgsmål 1 og 5. Heri erkendes behovet for såvel relevant efteruddannelse som adgang til videreuddannelse for husholdningslærere.

På denne baggrund mener mindretallet, at § 14 skal affattes således, at der ikke er tvivl om ernærings- og husholdningsøkonomernes generelle adgang til efteruddannelse og videreuddannelse med meritoverførsel.

For Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti er det afgørende, at uddannelsens formålsparagraf sikrer en tidssvarende uddannelse, der åbner for nye perspektiver for ernærings- og husholdningsøkonomerne på arbejdsmarkedet, herunder i funktioner på levnedsmiddelområdet og rengøringsområdet, som vil blive nye arbejdsopgaver for denne gruppe.

Ministerens besvarelse af udvalgets spørgsmål 7 (optrykt som bilag til betænkningen) indebærer, at der ikke behøver ske ændringer af § 1 i lovforslaget for at sikre disse elementer i uddannelsen.

Mindretallet stiller endvidere ændringsforslag, der sikrer en demokratisk ledelse af seminarierne, hvor alle grupper af ansatte og studerende har reel indflydelse på styringen og driften af institutionerne.

Med en vedtagelse af disse ændringsforslag vil loven sikre en tidssvarende uddannelse med mulighed for omstilling og sikre demokratiske ledelsesfunktioner på uddannelsesinstitutionerne.

Ændringsforslag

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til titlen

1) *Titlen* affattes således:

»Forslag

til

Lov om uddannelse til ernærings- og husholdningsøkonom«.

Til kapitel 1

2) Kapiteloverskriften affattes således:

»Uddannelsen«.

Til § 7

3) Stk. 1 affattes således:

»Undervisningen foregår på private seminarier, der af undervisnings- og forskningsministeren er godkendt til at uddanne ernærings- og husholdningsøkonomer.«

4) I stk. 2 ændres »husholdningslæreruddannelsen« til: »uddannelsen«.

Til § 8

5) I stk. 1 ændres »husholdningsseminariet« til: »seminariet«.

Til § 9

6) I stk. 1 ændres »husholdningsseminarium« til: »seminarium«.

7) I stk. 2 ændres »husholdningslærernes« til: »ernærings- og husholdningsøkonomernes«.

Af et mindretal (S og SF):

8) Efter stk. 2 indsættes som *stk. 3*:

»Stk. 3. De ansatte skal i bestyrelsen være repræsenteret af 2 lærere og af 1 fra gruppen af øvrige ansatte. De studerende udpeger 2 repræsentanter.«

Af undervisnings- og forskningsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 10

9) Stk. 2 affattes således:

»Stk. 2. Bestyrelsen ansætter og afskediger seminariets rektor og efter forslag fra rektor seminariets øvrige medarbejdere. Ansættelse af rektor skal godkendes af Undervisnings- og Forskningsministeriet. Bestyrelsen kan bemyndige rektor til at ansætte og afskedige seminariets øvrige medarbejdere.«

Af et mindretal (S og SF):

Til § 12

10) I stk. 1 indsættes efter »rektor«: »og bestyrelsen«.

11) I stk. 2 indsættes som *3. pkt.*:

»Seminarierådet vælger selv sin formand og udpeger repræsentanter til seminariets bestyrelse.«

12) Stk. 3 affattes således:

»Stk. 3. Beføjelser, der er tillagt bestyrelsen eller rektor, kan efter undervisnings- og forskningsministerens nærmere bestemmelse overlades til seminarierådet. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter i øvrigt nærmere regler for seminarierådenes virksomhed.«

13) Efter stk. 3 indsættes som *stk. 4*:

»Stk. 4. Der oprettes lærerråd og studerendes råd, som undervisnings- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler for med hensyn til funktion, virke og kompetence.«

Af undervisnings- og forskningsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 13

14) I stk. 1 ændres »husholdningsseminariet« til: »seminariet«.

Til § 14

Af et mindretal (S og SF):

15) Paragraffen affattes således:

»§ 14. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om efteruddannelse af ernærings- og husholdningsøkonomer og af seminarielærere samt mulighed for videreuddannelse og meritoverførsel ved en videregående uddannelse.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af S og SF):

16) *Paragraffen* affattes således:

»§ 14. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om efteruddannelse og videreuddannelse.«

Af *undervisnings- og forskningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til kapitel 4 (§ 15)

17) *Kapitlet* udgår.

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget imødekommer et ønske fra mange sider om en titelændring. Den foreslåede titelbetegnelse er i god overensstemmelse med, hvad der gælder i nordisk og international sammenhæng.

Til nr. 2-7 og 14 og 16

Forslagene er redaktionelle konsekvenser af ændringsforslag nr. 1.

Til nr. 8, 10, 11 og 12

Med disse ændringsforslag vil Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti sikre alle grupper af ansatte indflydelse på driften af seminarierne og uddannelsens indhold. Samtidig vil forslagsstillerne fastlægge seminarierådets

kompetence i forhold til bestyrelsen og her ligeledes sikre alle grupper indflydelse. I denne forbindelse kan undervisnings- og forskningsministeren henlægge beføjelser til seminarierådet efter indstilling fra elever eller grupper af ansatte.

Til nr. 9

Ændringsforslaget indebærer, at Undervisnings- og Forskningsministeriet ligesom i dag ikke skal godkende bestyrelsens beslutning om afskedigelse af rektor, men alene beslutningen om ansættelse af rektor. Herudover er der sket en præcisering af, at det er bestyrelsen, som har den endelige ansættelses- og afskedigelseskompetence med hensyn til seminariets øvrige personale.

Til nr. 13

Formålet med ændringsforslaget er at give de ansatte og de studerende øget indflydelse og ansvar. Det forudsættes, at lærerråd, studerendes råd og bestyrelse selv anmoder om, at seminarierådet skal have tillagt øgede beføjelser, og at det er lærerråd og studerendes råd, der udpeger repræsentanterne for lærerne og for de studerende i bestyrelsen.

Til nr. 15

Ændringsforslaget tilsigter at give ernærings- og husholdningsøkonomer mulighed for at kvalificere sig til videregående studier og opnå meritoverførsel i denne forbindelse.

Til nr. 17

Det foreslås, at paragraffen udgår som en konsekvens af Undervisnings- og Forskningsministeriets nye departementale struktur, der omfatter både ministeriets afdelinger og direktorater.

Eva Møller (KF) fmd. Kirkegaard (KF) Merete Aarup (KF) Inge Dahl-Sørensen (V)

Povl Brøndsted (V) Pia Dahl (FP) Marianne Jelled (RV)

Bente Juncker (CD) nfmd. Lysholm Christensen (KRF) Jytte Andersen (S) Helle Degn (S)

Pernille Forchhammer (S) Anne-Marie Hansen (S) Frank Jensen (S) Lone Møller (S)

Aage Frandsen (SF) Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Nogle af udvalgets spørgsmål til undervisnings- og forskningsministeren og dennes besvarelse heraf

Spørgsmål 1:

»Hvad er begrundelsen for, at lovforslagets § 14 er ændret i forhold til § 14 i det i folketingsåret 1987-88, 1. samling, fremsatte L 138?«

Svar:

Begrundelsen for at ændre paragraf 14 er først og fremmest, at den tidligere formulering kunne fastlåse husholdningslærernes mulighed for videreuddannelse til bestemte institutioner. Med den nye formulering åbnes der samtidig for større sammenhæng i uddannelsesplanlægningen – ikke mindst på ernæringsområdet. Det er tanken, at Undervisnings- og Forskningsministeriet vil igangsætte en nærmere undersøgelse af behovet for uddannelsesaktiviteter på kandidatniveau eller tilsvarende inden for human ernæring – evt. placeret ved Institut for human ernæring ved Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole. Som det fremgår af bemærkningerne til paragraffen, vil Undervisningsministeriet i den forbindelse overveje behovet for videreuddannelse af husholdningslærere.

Spørgsmål 5:

»Ad § 14

Vil ministeren bekræfte, at husholdningslærere sikres adgang til videreuddannelse på akademisk niveau?«

Svar:

Som jeg tidligere har givet udtryk for, er det min generelle holdning, at vi skal modstå ønsker om at forlænge uddannelser og i stedet for satse på efter- og videreuddannelse. Jeg vil generelt arbejde for, at alle med en kortere videregående uddannelse, der søger en kandidatuddannelse, i så vid udstrækning som overhovedet muligt får denne godskrevet som en del af den længere uddannelse. Jeg vil endvidere læg-

ge særlig vægt på husholdningslærernes videreuddannelsesmuligheder i forbindelse med de forestående overvejelser om nye uddannelser inden for human ernæring. En konsekvens heraf må dog være, at den ny husholdningslæreruddannelse tilrettelægges efter en struktur og på et niveau, der kvalificerer til optagelse hertil.

Dette indebærer imidlertid, at traditionen for en enhedsuddannelse må forlades til fordel for en model med individuelle fravalg og tilvalg inden for uddannelsens formål. En anden konsekvens bliver, at uddannelsens 1. del, hvor uddannelsens bredde sikres, tilrettelægges horisontalt og er af relativt kort varighed, mens 2. del tilrettelægges vertikalt. På denne måde kan de måske 10 pct. af husholdningslærerne, der måtte ønske at fortsætte til kandidatniveau, individuelt sammenstykke en uddannelse, der på lige fod med andre kortere videregående uddannelser kvalificerer til videre studier til kandidatniveau.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at det ved oprettelsen af Den Nordiske Højskole for Husholdningsvidenskab var formålet, at husholdningslærere fra de nordiske lande skulle uddannes på et niveau, der kvalificerede til videreuddannelse frem mod en kandidateksamen inden for ernærings- eller tekstilvidenskab. Også danske husholdningslærere har benyttet sig af denne mulighed – en mulighed, som jeg forestiller mig fortsat vil være åben.

Spørgsmål 7:

»Vil ministeren være indstillet på at stille ændringsforslag til § 1, således at erhvervsrengøring kommer til at indgå?«

Svar:

Det har med lovforslaget været hensigten at uddanne husholdningslærere til – blandt andre arbejdsopgaver – at forestå og lede rengøringen i virksomheder og institutioner. Arbejdsområ-

det som rengøringsinspektør/-leder er efter min mening omfattet af formuleringen i lovforslagets formålspragraft. . . at give de studerende et teoretisk og praktisk grundlag for selvstændigt at kunne formidle viden om (. .) miljø- (. .) spørgsmål samt øvrige husholdningsfaglige spørgsmål«. Mit synspunkt finder i øvrigt støtte i § 2, der i stk. 2 pointerer, at hovedelementerne i uddannelsens 1. del omfatter rengørings-, materiale- og miljøfag. I den forbindelse kan jeg nævne, at det er mit indtryk, at de virksomheder, der beskæftiger husholdnings-

lærere på dette område, ganske vist ønsker husholdningslærere med et godt fagligt fundament at bygge på, men herudover også efterlyser medarbejdere med ledelses- og samarbejdsevner og med en positiv holdning til service og management.

Med lovforslagets formuleringer mener jeg således at der er taget højde for, at husholdningslærere fortsat kan forestå og varetage ledelse af erhvervsrengøring, og finder derfor ikke umiddelbart anledning til at stille ændringsforslag til § 1.